

SOCIETAT PALS - 1 desembre 2019 2.00 h

El costat fosc de Ràdio Liberty

- Testimonis d'antics empleats apunten que en les emissions es podrien haver amagat consignes encriptades
- El complex rebia tots els continguts de l'exterior

Jorge Ríos (esquerra), amb Dmitri Romanov i Francesc Subiràs, que també han contribuït a la recerca de testimonis de la investigació, davant l'edifici principal de l'antic complex emissor a Pals, E.A.

La voladu

EMILI AGULLÓ - PALS

El record de Ràdio Liberty va camí d'apagar-se com va passar amb els centres emissors, el 25 de maig de 2001 a les deu del matí. Cinc anys després, queien les antenes, icona de la guerra freda enmig de la badia de Pals. Des d'aleshores, un silenci fantasmagòric que avui il·lustra perfectament l'estat ruïnós dels edificis, però que, durant més de quatre dècades d'emissions promogudes pels Estats Units cap a la banda comunista del teló d'acer, també va envoltar tot el complex, amb l'accés blindat i treballadors hermètics. El periodista, investigador i presentador d'*Informe enigma* a Ràdio Platja d'Aro, Jorge Ríos, establert a Palamós, sosté que hi havia un "costat fosc", paral·lel a la mera retransmissió de propaganda sobre les bondats del bloc occidental, amb missatges xifrats en clau aprofitant els mateixos continguts. Ha rescatat testimonis d'antics empleats que, tot i el coneixement limitat o "poques ganes d'entrar en detalls, encara avui" i la majoria demanant que se'n preservi l'anonimat, apunten cap a la hipòtesi de bastió de la intel·ligència de l'exèrcit secret de l'OTAN, més conegut com a operació Gladio, o la xarxa Stay Behind i l'enviament d'ordres clandestines i encobertes als països del bloc soviètic.

Un primer tast de la recerca es pot llegir aquests dies en un article *La cara oculta de Ràdio Liberty*, que Ríos i l'escriptor Daniel Ortega signen a la *Revista del Baix Empordà*. Però ja han rebut el vistiplau de la productora Pan-

dora TV per a la producció d'un documental que podria veure la llum a Netflix l'any vinent, i continuen ampliant el ventall de fonts.

El periodista avança que el director actual de l'emissora, amb seu a Praga, els ha ofert consultar els arxius i fons documentals per ampliar informació. La versió oficial sempre va ser l'emissió de programes i informació contra la censura del bloc comunista. El 1979, en un reportatge publicat en aquest diari, l'aleshores director, el gallec Antonio Reigosa, ja s'espolsava les preguntes sobre el vessant clandestí: "La CIA? Res de res. No vull dir que al principi, en els inicis. Però això jo no ho sé", s'esmunyia en la resposta.

Ríos, en canvi, contraargumenta amb la magnitud de les instal·lacions: uns equips emissors analògics amb màxima potència i una tecnologia analògica –tot i ser d'ona curta– "més avançada que la que es fa servir avui"; generadors elèctrics perquè les emissions no s'aturessin les 24 hores del dia per falta de corrent –i si passava, els treballadors relaten els maldecaps, informes i explicacions que havien de patir–, i les extremes mesures de vigilància i seguretat, amb gossos els primers anys, controls d'explosius, assistència mèdica permanent i visites anuals d'agents de l'FBI per fer seguiment dels empleats de més importància, de què alguns potser vinculats a Gladio.

La xarxa Gladio

Els programes, enllaunats, es confeccionaven a Munic. A Pals, només hi havia un petit estudi de continuïtat per a situacions d'emergència. Ríos rememora que, inicialment, els continguts arribaven en cintes i per avió, en vols directes fins al Prat, i, posteriorment, via satèl·lit. Però hi ha situacions estranyes que han explicat testimonis, com ara l'arribada d'esportistes amb motxilles esportives fins a l'interior del complex. Antics empleats no descarten que duguessin o recollissin informació amagada. O de passatgers desembarcats al port de Palamós que anaven a trobar una antiga traductora de continguts en rus. Fins i tot hi havia personal adscrit al règim franquista que tenia ordres de trametre un informe a El Pardo amb qualsevol informació o al·lusió que es retransmetés fent referència a l'Estat espanyol, dins de Gladio.

Alguns dels treballadors han apuntat als vincles amb aquesta organització i Stay Behind, reconegudes, dècades després, des del bloc occidental per mirar de desestabilitzar els moviments comunistes als països l'Est durant la guerra freda. De l'antiga plantilla, han trobat exemples amb filiació anterior nazi o de l'Ustaixa croata. Un d'ells, que havia estat pres en camps soviètics i, posteriorment, va servir en la Luftwaffe –la força aèria nazi creada per Hitler–, abans d'acabar a Pals, els va explicar que l'emissora servia d'"escut" contra el comunisme i de "llança per alliberar els pobles oprimits". Curiosament, són dos dels elements de l'emblema de la xarxa Stay Behind. Retornant al que deia l'antic director espanyol, el 1979: "El dia que no hi hagi aquesta censura o que la informació circuli lliurement, aquí s'ha acabat. No tindrem res més a fer." El mur de Berlín va caure el 1989, l'URSS, el 1991 i les antenes de Ràdio Liberty, el 2006.

LA DATA

22.3.2006

Van caure les antenes de Ràdio Liberty a Pals. L'emissió des del complex havia cessat cinc anys abans, el 2001.

MIG SEGLE D'EMISSIONS DES DE PALS

Un emplaçament idoni per a les antenes més potents del món

El complex de Ràdio Liberty es va instal·lar a Pals després d'haver descartat ubicacions potser més segures, com ara les Açores. Les elevades pretensions econòmiques del règim portuguès de Salazar van fer que estudiessin emplaçar-lo a l'aleshores relativament tranquil·la Costa Brava. Va ser una de les tornes del pla Marshall –i la posterior integració en l'Unesco– a les comarques gironines, conjuntament amb la base Loran del Montgrí i l'estació de vigilància aèria (EVA-4) del Pení.

Els terrenys, d'un 33 hectàrees, van ser adquirits pels Estats Units i cedits gratuïtament a l'Estat espanyol, que és el que preveia la legislació franquista i assegurava, a més, el cobrament anual d'un lloguer. Els equips d'emissió, amb la darrera tecnologia alemanya de Telefunken i les poderoses antenes (d'entre 59 i 169 metres d'alçada), amb més de 1.500 kW de potència, garantien la cobertura fins ben entrat el domini de l'URSS, tot aprofitant l'absència de vegetació, edificis i obstacles en primera línia de mar.

La refracció de les ones hertzianes sobre les aigües mediterrànies contribuïa a expandir encara millor el senyal, que els soviètics intentaven ensordir amb contraemissors trepitjant les freqüències. Però els generadors dièsel d'electricitat, amb potència per satisfer el subministrament d'una població, asseguraven una potència superior i autònoma. Pel que fa al personal, Ríos i Ortega relaten que coexistien dos grups: el personal que s'encarregava pròpiament de les tasques d'emissió, amb traductors i de què molts estrangers, i el dels treballadors de serveis de la zona, que recorden les elevades mesures de seguretat i l'hermetisme, tot i el tracte cortès, amb l'altre grup. Per aquest fet, molts dels operaris de la comarca no van acabar mai de treure'n l'entrellat, però tampoc els treia la son saber-ne més del compte, cosa que els podia abocar a perdre una feina molt ben pagada. De mitjana, els sous i les minuts per serveis que pagaven al complex triplicaven el que era habitual a l'època.

EL FUTUR DELS TERRENYS TAMPOC ÉS CLAR

El projecte Aqvam, criticat pels ecologistes i pendent de l'encaix

Si la finalitat última de les emissions de Ràdio Liberty en el passat no és clara, el futur de les 33 hectàrees, tampoc. Fa ja una dècada que la Fundació Mar va plantejar-hi el projecte Aqvam, un centre d'interpretació de l'entorn natural, amb unitats de generació d'energia lliure de diòxid de carboni i aparador perquè empreses i petits emprenedors en el camp de la tecnologia sostenible presentin avenços o aplicacions. La iniciativa tenia inicialment el vistiplau del govern local, però estava pendent del llum verd de la Generalitat, que tutela l'urbanisme en la franja costanera, i de l'Estat, propietari dels terrenys. Amb un altre projecte alternatiu entre bambolines, un memorial de la guerra freda, el debat ja fa anys que reposa –com a mínim de portes enfora– als calaixos de les administracions supramunicipals. I no se sap si demà, quan s'esperen notícies d'Urbanisme de la Generalitat sobre el pla director de sòls no sostenibles al litoral, hi haurà alguna novetat.

En paral·lel, la plataforma Salvem la Platja de Pals i SOS Costa Brava han mogut fils per reivindicar el contrari: la demolició de les instal·lacions abandonades –focus de saquejos i vandalisme els darrers anys– i la recuperació de l'ecosistema dunar. Irònicament, la construcció i posterior ocupació per part de l'estació emissora de la parcel·la va facilitar indirectament la conservació d'espècies endèmiques i d'un hàbitat que van substituir xalets i blocs d'apartaments a nord i sud. Ríos, però, aposta per conservar part de les instal·lacions i museïtzar-les com el que va ser, opció que SOS Costa Brava no veuria malament del tot.

MÉS LLEGIDES

- 1. Rescaten una dona a 3,7 quilòmetres mar endins després de sis hores de recerca a Barcelona**
- 2. “La quinoa està bé, però ja tenim el fajol garrotxí”**
- 3. A Sánchez li creix el 155**
- 4. La defensa del relleu**
- 5. La Mariona vola sola**
- 6. Almenys 10 morts i 15 ferits en un apu-nyalament múltiple al Canadà**
- 7. La logística no té atu-rador**
- 8. Amb recursos la vida és més fàcil**
- 9. Bèlgica destapa les vergonyes**